

Franz Hengsbach

SRCE ISUSOVO I SVEĆENIČKI //NOT-

Uvod

Ova tema može biti obrađena na različite načine, npr. pokazujući koje je značenje imalo Srce Isusovo i njegovo štovanje u životu svećenika. Ipak se u temi sigurno nalazi najprije pastoralna i duhovna dinamika, koja ukazuje prema naprijed i koja zahtijeva odgovor za sutra. Tema želi današnjeg i sutrašnjeg svećenika upozoriti i otvoriti za štovanje Srca Isusova. Ona želi njegov svećenički život i dušobrižnički rad po štovanju Srca Isusova dovesti k novoj radosti i k novoj plodnosti.

Zato ćemo temu obraditi više sistematski, i to u slijedećim koracima:

- Crkvena i pastoralna situacija na koju nailazi štovanje Srca Isusova danas
- Pastoralni problemi i šanse štovanja Srca Isusova
- Značenje štovanja Srca Isusova za svećenika.

Dopustite mi, međutim, da prije toga govorim o *jednom* svećeniku i o tome koje je značenje imalo za njega štovanje Srca Isusova. Mislim na papu Ivana XXIII. U svom *Duhovnom dnevniku* dopušta nam uvid u svoje mišljenje i osjećanje, koji su odsudno obilježeni njegovom ljubavlju prema Presvetom Srcu Isusovu.

Odmah nakon krštenja bio je posvećen tome Srcu. Među prve molitve koje je naučio spada jedna strelovita molitvica Spasiteljevu Srcu. Za vrijeme duhovnih vježbi prije ređenja za đakona piše: »Sve što se tiče Presvetog Srca Isusova postalo mi je danas dvostruko milo i prisno... Hoću da sada i uvijek služim Srcu Isusovu.« Prije svećeničkog ređenja primjećuje:

* Ovaj referat održao je biskup dr. Franz Hengsbach iz Essena na svećeničkom sastanku »Cor ad cor loquitur« u Pompejima (22.–27. rujna 1977.).

1 Freiburg "1964.

« Nav. dj., str. 179 — 180.

»Ovo štovanje bilo je za mene sve. Sada, kad postajem svećenik, moram živjeti sasvim za nj.«³ Godine 1911. pristupio je Biskupijskoj kongregaciji svećenika od Presv. Srca Isusova, koju je osnovao njegov zavičajni biskup Radini iz Bergama. Ostao joj je vjeran do smrti. Još je sa samrtne postelje poslao blagoslov svojoj subraći. Kao apostolski delegat u Turskoj i Grčkoj (1935.) moli: »Neka Srce Isusovo rasplamti u meni, sačuva u meni i umnoži u meni svoga Duha.«⁴ Kao nuncij u Francuskoj bilježi: »Da bih odgovorio velikoj zapovijedi Božjoj, spreman sam podnijeti porugu i prezir. Ono 'Blaga i ponizna srca' je uvijek svijetlo i najčasnije obilježje jednog biskupa i zastupnika pape.«⁵ Kao papa priznaje: »U blagosti i poniznosti srca leži dobar dar razumijevanja.«⁶ — »K vježbi blagosti ne pridodajem ništa. Zahvaljujem dobrom Gospodinu, koji mi pomaže u vježbi onog 'mitis et humilis corde' u molitvi i radu.«⁷

Bi li Ivan XXIII. bez svoje pobožnosti Srcu Isusovu postao »Ivan Dobri«, kakvog ga je svijet kao oca ljubio?

Obratimo se sada našem prvom razmišljanju!

Crkvena i pastoralna situacija na koju nailazi štovanje Srca Isusova danas

Pitanje o značenju Presvetog Srca Isusova i njegova štovanja za nas svećenike u našem vremenu mora biti postavljeno i dobiti odgovor s obzirom na današnju crkvenu i pastoralnu situaciju. Ta se situacija može opisati ukratko ovako:

Znanost i tehnika promijenili su ne samo svijet nego i naš odnos prema njemu. Čovjek je u napasti da povjeruje da sve može racionalno objasniti i napraviti. Cijena te radikalne okrenutosti svijetu je velika. Ona je u slabljenju, dapače u gubitku misterija i transcendencije.

Tek na znanosti i tehnici utemeljena *industrijalizacija* omogućila je da se ostvare podnošljivi životni uvjeti za čovječanstvo u eksplozivnom porastu. Ali ona je ujedno promijenila i uvjete zajedničkog života čovječanstva. Čini se da u industrijskom masovnom društvu unatoč mnogostруким mogućnostima kontakta raste socijalna izolacija. Osnovnih odnosa ja—ti sve je manje.

Proizvodno i potrošačko društvo osigurava, doduše, milijunima ljudi bolje materijalne životne mogućnosti, no čini se da taj napredak mora biti plaćen slabljenjem emocionalnih snaga. To se možda može očitati na nag-

³ Nav. dj., str. 199.

⁴ Nav. dj., str. 249.

⁵ Nav. dj., str. 293.

⁶ Nav. dj., str. 322.

⁷ Nav. dj., str. 340.

lom porastu duševnih poremećaja i sve većem broju samoubojstava. Ne bez razloga govorimo o »tragediji hladnih srdaca« i o »tabuiziranju čuvstva«.

Pluralizam svjetovnih nazora i shvaćanja vrednota plod je s jedne strane ideje tolerancije koju treba u načelu potvrditi ako je ispravno shvaćena. S druge strane je, međutim, pridonio dezorijentaciji ljudi. Tolerancija je uvijek u opasnosti da se preokrene u fanatizam ili asocijalni egoizam. Nasuprot tome se moći srca, blagost, dobrotu, strpljivost i milosrđe često tumače kao slabost i pasivnost. Gdje istina izgubi svoje značenje, tamo je i ljubav ugrožena.

Svijest *odgovornosti svjetskih razmjera* izgleda da raste u onoj mjeri u kojoj se čovječanstvo doživljava kao jedinstveno, kao članovi posade »svemirskog broda Zemlja« koji su na život i na smrt upućeni jedni na druge. Mora se, međutim, priznati i to da svijest o grijehu i krivnji, znanje o osobnoj odgovornosti pred Bogom sucem opada.

Ta ambivalentna situacija današnjega čovjeka ulazi svojim djelovanjem i u Crkvu i uzrokuje znatne promjene. Da spomenemo samo neke!

Zahtjev za *znanstvenošću* donio je u teologiji neosporno poboljšanje njenih metoda i velik dobitak u spoznajama. S druge strane postaju sve glasnijima tužbe na racionalizam, na nedostatak strahopočitanja i nedostatak misterija u današnjoj teologiji i religioznoj praksi.

Reforma *crkvenih struktura* s ciljem prilagođavanja dušobrižništva zahtjevima današnjeg vremena dovela je u mnogo slučajeva do umnožavanja institucija, a manje do obnove iz duha poslanja Crkve. Gdje, međutim, nedostaje taj duh, a pogotovo gdje se zaboravlja na srce — Jedno je ovisno o drugom — tamo prijeti institucionalizirani prazan hod.

Nema sumnje da je s *liturgijskom reformom* mnogo toga poboljšano na području bogoslužja Crkve. Ali cilj reforme, produbljeno i pounutrašnjeno sudjelovanje kod svete mise i primanje svetih sakramenata s dubljom vjerom, stoji pred nama kao uglavnom neriješena pastoralna zadaća i sigurno se ne može postići samom promjenom oblika i obrazaca.

Naravno, u današnju crkvenu i pastoralnu situaciju spadaju i važne pozitivne činjenice koje se mogu predvidjeti, kao npr. slijedeće:

— Slabost racionalizma i razarajuća sila iracionalizma doveli su do *svijesti o nutrini* čovjeka. Mnogi traže novu unutrašnjost, koja je više od poniranja u vlastito ja ili bijeg od buke i nepreglednosti svijeta.

— Sumnja u čovjekovu moć da sam mogne riješiti probleme svijeta i svoga vlastita života i da sam mogne utemeljiti smisao života dovodi mnoge *nazad k religiji* i k oblicima religioznosti koji su se često razvili izvan Crkve i crkvenih zajednica ili pače u suprotnosti s njima. Ipak raste šansa Crkve da se opet čuje i uvaži njena riječ.

Na nove *duhovne pokrete* koji se pojavljuju u Crkvi sigurno ne treba gledati samo kao na gole reakcije na jednostrani teološki i crkveni racionalizam. Oni su utemeljeni dublje u tajni vjere i mogu biti u stanju dovesti do »srca« kršćanstva, do Isusa Krista.

Solidariziranje sa siromasima i potlačenima, koje stalno raste, ukoliko nije puka ideologija ili politička taktika, jest plodno tlo za novu teologiju srca. »Crkvena zajednica koja slijedi Isusa« — tako je to formulirala zajednička sinoda njemačkih biskupija — »ne može sebi priuštiti da bude prezrena od siromašnih i malenih, od onih koji nemaju čovjeka (usp. Iv 5, 7). Oni su, naime, privilegirani kod Isusa, oni moraju biti privilegirani i u njegovoj Crkvi.«¹

Pastoralni problemi i "šanse" štovanja Srca Isusova

U toj situaciji, koja u različitim kulturnim područjima, u svakoj zemlji i u svakoj biskupiji ima još i svoje vlastito obilježje, povjerena je svećeniku njegova služba. Ako se osvrne tražeći smjernice za svoj svećenički život i pomoć za svoj pastoralni rad, nalazi, među ostalim, i neke ostatke prije vrlo raširenog i živog štovanja Srca Isusova. Naći će Prvi petak. Svetu uru na predvečerje Prvog petka, nalazi i neke slike Srca Isusova, koje, dakako, budući da su često kič, ne oduševljavaju uvijek.

Ako onda istražuje teološke temelje štovanja Srca Isusova, otkriva nekoliko važnih enciklika zadnjih papa. Prvo možda encikliku *Haurietis aquas* od 15. svibnja 1956., koja je kao »Magna Charta« štovanja Srca Isusova u kojoj papa Pio XII. neumorno veliča prednosti i vrednote toga štovanja za duhovni život svećenika. Otkriva daje već papa Leon XIII. napisao 1899. encikliku *Annus sacrum*, papa Pio XI. 1928. encikliku *Miserentissimus Redemptor* i 1932. encikliku *Caritate Christi compulsi*. Nailazi nadalje na izjave pape Pavla VI., koji je bar triput izričito istakao značenje štovanja Srca Isusova, i to u napisu *Investigabiles divitias Christi*, zatim u pismu upućenom generalnim poglavarima šest redovničkih zajednica posvećenih Srcu Isusovu *Diserti interpretes* od 27. 5. 1965. i konačno u nagovoru članovima 16. generalnog kapitula Svećenika Srca Isusova od 4. srpnja 1973."

Konačno svećenik koji traži nalazi i u tekstovima II. vatikanskog koncila izričito ukazivanje na Srce Isusa Krista, i to u *Gaudium et spes*, gdje se kaže: »Ljudskim rukama je radio, ljudskom voljom je djelovao, ljudskim srcem je ljubio.« U Konstituciji o liturgiji (br. 5) i u Konstituciji

¹ Sinodalni zaključak (odluka) »Unsere Hoffnung«, III, 2. 9 AAS 57 (1965) 298—301.

¹ Ta tri dokumenta nalaze se u njemačkom prijevodu u: BECKER, BONADIO, FLESENKEMPER usw.: *Mitte allen Lebens. Herz Jesu Verehrung heute?* Verlag St. Gabriel, Mödling b. Wien 1975, str. 191—205.

² *Gadium et spes*, 22, 2.

0 Crkvi *Lumen gentium* (br. 3) nalaze se dva mjesta, u kojima se sigurno misli na Srce Isusovo.

Svećenik koji traži pastoralni i duhovni poticaj potpuno je uvjeren da štovanje Srca Isusova nije neki proizvoljni oblik pobožnosti, da se štoviše s Pijom XI. i Pijom XII. može nazvati »totius religionis summa«. Ali on se pita: Je li štovanje Srca Isusova danas primjereno dušobrižničkoj situaciji obilježenoj skepsom i racionalizmom i mogu li ja kao svećenik naći u njemu poseban poticaj i oslonac svojem dušobrižničkom djelovanju i svojem svećeničkom životu? Stvarno, on to može. Riječ »srce« je, doduše, toliko maltretirana, zloupotrebljavana i zlostavljana riječ, da bismo pomislili: bilo bi bolje ne upotrijebiti je kad se radi o religioznim stvarnostima. Ali ona spada među prariječi koje se ne mogu zamijeniti. Njim se ne misli samo fiziološki organ ljudskoga tijela, koji je predmet istraživanja anatoma i liječenja liječnika. Ono je prije izraz tjelesno-duhovnog jedinstva čitava čovjeka. Ono označuje živo, osobno središte čovjeka, centar i jezgru njegove osobnosti.

U riječi »srce« izražava čovjek sam sebe, kad misli sebe čitava i kao jedinstvo, tako kad kaže: Darujem ti svoje srce, to jest: Darujem sebe potpuno Tebi. Srce je u misli čovjeka *prije* svakog razlikovanja i diferencijacije i *poslije* njih.

Srce *Kristovo* je, međutim, središte svih središta. Ono je Srce utjelovljenoga Logosa, Srce u kome se susreću ljubav Oca, koji je predao svoga Sina za život svijeta (usp. Iv 3, 16), i uzvratna ljubav Sina, čija je hrana vršiti volju Očevu (usp. Iv 4, 34). U Isusu Kristu ima sam Bog jedno Srce i to srce za ljude, i u Isusu Kristu ima čovječanstvo svoje srce za Boga. Budući da čovjek, stvorenje Božje, leži Bogu »na Srcu«, uzima njegov Sin ljudsko srce, kojim ljubi Oca i kojim ljubi ljude. U Srcu Isusovu se objavljuje veza između Isusova čovječstva i božanske dubine i dostojanstva božanskoga Logosa, koji je to Srce uzeo kao svoje. Nigdje nije jasnije vidljivo tko je stvarno Isus Krist nego u ovom Srcu. Ono je nerazdijeljeno i nepomiješano jedinstvo božanstva i čovječstva i ujedno ostvarenje ljubavi Boga prema svijetu i konkretiziranje onoga »Evo, dolazim izvršiti tvoju volju« (usp. Heb 10, 7).

Ako današnji svećenik ima pred očima taj puniji pojam Srca Isusova i dublje teološko razumijevanje štovanja Srca Isusova, jesu li još opravdani njegovo oklijevanje i njegova nesigurnost nasuprot štovanju Srca Isusova? Baš obratno: to daje nove šanse za štovanje Srca Isusova. Jer današnji čovjek, koji je prije svega vizuelan tip, spoznaje opet sve više vrijednost simbola. On je postao naklonjeniji simbolima. I u svojim riječima traži sve više — sit mnogostrukog stručnog jezika i kratica — opet sliku i konkretan način govora. Može, dakle, steći novi pristup i k štovanju Srca Isusova, k Srcu Bogočovjeka Isusa Krista, u kojem silna stvarnost utjelovljenja vječne

Riječi nije teološki opisana, nego je u svojoj krajnjoj realnosti spoznata, označena i ljubljena.

Zaista, budući da u utjelovljenju kao ujedinjenju nevidljivoga i vidljivoga, božanskoga i ljudskoga leži najdublje opravdanje štovanja Srca Isusova, i budući da današnji čovjek — ako izuzmemo ideološki fiksirane — mjeri vjerodostojnost ideja sve više prema njihovu stvarnom uobličanju i njihovim konkretnim zastupnicima, možemo govoriti o novoj šansi štovanja Srca Isusova. Probodeno Srce Bogočovjeka Isusa Krista u neku je ruku krajnji vrh utjelovljenja. U njemu se, kao u nekom žarištu, objavljuje darujuća ljubav Boga Oca i odgovarajuća ljubav Sina. To, međutim, ujedno znači da štovanje Srca Isusova ima uvijek i trinitaristički karakter, budući da je ljubav između Oca i Sina sam Duh Sveti.

Neovisno o promjenljivim stilskim formama i o površnim načinima štovanja Srca Isusova, ono je prikladno da modernom čovjeku koji trpi zbog laicizacije svijeta vrati religiozno udomaćenje. Kao što se u 17. stoljeću štovanje Srca Isusova okrenulo protiv racionalističkih i sekularističkih strujanja, tako se i danas odnosi nasuprot sličnoj duhovnoj situaciji. Šanse obnovljenom štovanju Srca Isusova nalaze se u ne maloj mjeri u neslomljenoj i neslomivoj simboličkoj snazi srca kao znaka cjelovitosti, jedinstva i ljubavi.

Značenje štovanja Srca Isusova za svećenika

Je li, međutim, štovanje Srca Isusova — a time dolazimo do jezgre naših razmišljanja — ujedno i šansa za svećenika? Dopustite da to pokušam izložiti u pogledu nekih važnih aspekata svećeničkog života i djelovanja.

1. Štovanje Srca Isusova i svećenik kao »alter Christus«

U svećeničkom ređenju svećenik biva označen Kristovim znakom, koji mu se utiskuje za vrijeme i za vječnost. Jedanput svećenik — uvijek svećenik. Taj znak ga čini na jedinstven način sličnim Velikom svećeniku Isusu Kristu, tako da može djelovati u njegovo ime, po njegovu nalogu i njegovom punomoći. Znak ga razlikuje od krštenih i krizmanih, zaprisiže ga i obvezuje ga za njegova Gospodina i Učitelja. Znak je zalag nepromjenljive vjernosti Krista prema njemu i poziv svećeniku na konačnu vjernost prema njegovu Gospodinu.

Tako sudjeluje u svećeničkoj, učiteljskoj i pastirskoj službi Krista. Djeluje kao njegov zamjenik. Zato krajem 4. stoljeća Ambroziaster, nepoznati rimski egzeget, u svome komentaru Prve poslanice Timoteju naziva svećenike *vicarii Christi*. Možemo svećenika u pravo shvaćenom smislu nazvati »alter Christus«.

Jedinstvena povezanost svećenika s Kristom dolazi do izražaja u riječi Gospodinovoj koja se nakon ređenja govori novozaređenima: »Jam non dicam vos servos, sed amicos« (Iv 15, 15). Ta je povezanost s Kristom, međutim, za svećenika ujedno i uvijek novi poziv k nasljedovanju Krista, k potpunom suobličavanju s njim. Mora sve više urasti u riječ svetoga Pavla: »Ne živim više ja, nego Krist živi u meni« (Gal 2, 20). Svećenikov život utemeljen je na cjelovitosti i jedinstvu, na potpunoj i cjelovitoj upućenosti na Krista i na duše. Gdje će, međutim, svećenik naći više poticaja i pomoći za tu potpunu i cjelovitu upućenost nego kod Srca Gospodinova?

Jedna molitva p. Družbickija Iz 16. stoljeća, koja je spadala među omiljene molitve p. Teilharda de Chardina D. I., mogla bi to razjasniti:

»Gospodine, uključi me u najdublju nutarnost svojega srca.
I kad me budeš držao tamo, pali me, čisti me, rasplamti me,
oplemeni me sve dok Tvoje srce ne bude potpuno zadovoljno,
sve do potpunog uništenja mene samoga.«

2. Štovanje Srca Isusova i *neoženjeni svećenik*

Neženstvo svećenika, s kojim se ne samo pomiruje radi Kraljevstva nebeskoga, nego koje I prihvaća, ne znači samo čisto »ne«, nije čisto odricanje od braka I od obitelji. Od jednoga »ne« ne može nitko živjeti. Ono je potpuno, cjelovito »da« Kristu i ljudima, ono je »velika ljubav« u životu Kristova učenika.

Znamo da se danas, u vremenu sve raširenijeg egocentrizma i nadaleko tražene I pospješivane sveopće seksualizacije, na spolnost gleda izolirano, i da se s obzirom na celibat mnogo radije govori o frustraciji negoli o pronalaženju smisla. Potpuno otkriće I ispunjenje smisla celibata postići će svećenik općenito sigurno tek u jednom doživotnom procesu. Što više, međutim, u Srcu Isusovu bude spoznavao ludost I ljubav križa, utoliko će ga više Ispunjati radost jarma Kristova.

3. Štovanje Srca Isusova I *totalnost svećeničkog poziva*

Svećenički poziv je jedan od malobrojnih poziva, možda čak i jedini, koji njegova nosioca potpuno zaokuplja. Svećenik ne zna za 8-satni radni dan I za 5-dnevni radni tjedan. On se vlada poput majke, koja je stalno tu za svoju obitelj. On je tako tu stalno za Gospodina I za njegovu Crkvu. Sve sile svećenika pozvane su u njegovu svećeničku službu, kako već situacija Kristova stada zahtijeva. On mora navlještati riječ, poučavati, pozivati na red, ohrabrivati, dovoditi nazad, liječiti I izmirivati; on mora biti otac i istovremeno brat, proglašavati Božje gospodstvo i ujedno mu se u krajnjoj poniznosti i predanju pokloniti. Mora »postati svima sve« (usp. 1 Kor 9,22).

Štovanje Srca Isusova može mu biti ovdje od odlučne pomoći. Ono, naime, odbija sve jednostranosti i poziva sve sile svećenika da odgovore Njegovu pozivu. Štovanje Srca Isusova odbija pustu suhoću racionalista, rigoroznu tvrdoću paše. Ono se odupire i obamiranju svih emocionalnih sila, smrzavanju osjećaja. Ono teži za harmoničnim skladom svih duševnih moći, i to i u pobožnosti i u teologiji.

4. Svećenik kao *glasnik trojedinog Boga*

Jedinstvena povezanost s Kristom, koju redenje daruje svećeniku i čijim posljedicama ga ono stalno izaziva, nalazi svoje upotpunjenje u ljubavi k Ocu i Duhu Svetom, a to znači u tajni Presvetoga Trojstva. Krist je, naime, bez Oca nezamisliv. »Ja i Otac smo jedno« (Iv 10, 30). Krist i njegova ljubav — tj. njegovo Srce — nezamislivi su i bez Duha Svetoga. Tko kod Oca i kod Sina govori o ljubavi, mora nužno govoriti i o Duhu Svetom.

Sigurno je opravdana briga tzv. karizmatičkog pokreta da digne u svijest kršćana postojanje i djelovanje Duha Svetoga. Trinitarni karakter štovanja Srca Isusova očuvat će ga od svake lagodnosti i samozadovoljstva, i dat će mu, štoviše, onu dinamiku Duhova, za koju se danas napose brine spomenuti karizmatički pokret.

5. Štovanje Srca Isusova i *svećenik kao odvjetnik religioznoga prioriteta*

U današnjoj teologiji i u današnjem pastoralu igra veliku ulogu tzv. antropološki pristup. To je pridonijelo znatnijem proširivanju teološke spoznaje i praktičnog iskustva. Taj je antropološki pristup sve dotle ispravan dok ne zaboravi prodor u transcendenciju i dok ne previdi da Gloria Dei i naviještanje spasa u Isusu Kristu imaju apsolutnu prednost pred svim »horizontalnim«. Primum i proprium Crkve i svećeničke službe određeni su u Gospodinovu nalogu kojim šalje učenike: »Idite po svem svijetu i učinite sve ljude mojim učenicima i krstite ih i poučavajte ih« (Mt 28, 19). U konsekvenciji toga primuma i propriuma jest služba čovjeku, dapače samo naviještanje Kristove poruke i sveukupna spasonosna služba Crkve jest (najvažnija) služba svećenika čovjeku. Religiozna dimenzija svećeničke službe ima kao neizbježnu posljedicu i socijalnu službu. Tko čovjeku govori o Bogu i tko ga poziva k metanoji (Mt 4, 17), ne može šutjeti o bratu, za kojega vrijedi ista ova poruka i za kojega je Krist jednako umro, ne može šutjeti o službi bližnjemu, jednog za drugoga.

Štovanje Srca Isusova može učvrstiti i potpomoći kristocentričnost ispred antropocentričnosti u životu svećenika i ujedno odrediti položaj horizontalnoga. Tko, naime, pogleda na Srce Isusovo, upoznaje njegovo potpuno predanje i biva pozvan da uzvratiti potpunim predanjem. U tom

potpunom predanju, koje uči od Srca Isusova, stječe on ujedno i smisao i mjeru za svoju službu čovjeku i osjećaj za bližnjega (čovjekoljublje). U konsekvenciji njegove primarne *religiozne* službe leži *socijalna* služba pojedincu i društvu. Briga svećenika za istinsko i cjelovito ljudsko, koja mu je upravo danas napose naložena, dolazi iz veće dubine i ozbiljnije obveze nego bilo koji sasma ovosvjetski humanizam. Ona dolazi iz Srca rassetoga Krista. Proprium njegove službe mora stalno prožimati consecutivum.

6. Štovanje Srca Isusova i svećenik
kao nasljedovatelj Rassetoga

Tzv. pasivne kreposti su već godinama zapostavljene, ne samo u naviještanju nego i u konkretnom kršćanskom životu. Samoostvarenje je postalo važan cilj svake pedagogije. Svakako da čovjek mora doći sam k sebi da bi bio potpun čovjek. Ali najbliži put k samom sebi — kršćanski paradoks — jest put koji prvo prividno odvodi od nas, naime put preko Krista, gdje je put samoponištenje (exinanitio) (usp. Fil 2, 7), da ne bismo više živjeli mi, nego Krist u nama (usp. Gal 2, 20).

Zato i vježba pasivnih kreposti spada k upotpunjenju našeg kršćanskog života. Naravno da je teže ostvariti strpljivost, poslušnost i poniznost. Bilo bi ipak osiromašenje kršćanskog života, a već i prije osiromašenje kršćanskog naviještanja i odgoja, kad bi pasivne kreposti nestale iz našega rječnika. Pravilno shvaćeno i pravilno obavljano štovanje Srca Isusova može nam tu uvelike pomoći, i to i nama svećenicima osobno i kao poticaj za naš pastoralni rad. Matej 11, 29 ostaje stalan zahtjev Gospodinov: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde*. Važno je da se ta Gospodinova izreka ispravno prevede u naše moderne jezike i da se Gospodinov zahtjev ne oslabi ili potamni. Nažalost, neki su pokušali *humilis* prevesti s »nesebičan«. Toje međutim, potpuno neprikladan prijevod. Nesebičnost — na to je s pravom ukazao Balduin Schwarz u jednom članku u *Rheinischer Merkur* od 13. ožujka 1977. — nije nadomjestak za poniznost. Svakako da poniznost zahtijeva i nesebičnost, ali poniznost je više. Ne radi se ni o čemu drugom nego o nasljedovanju Onoga koji je učinio sebe slugom svih. Radi se o tome da opet shvatimo koliko je zaista *passio summa actio*.

7. Štovanje Srca Isusova i svećenik kao
»muž (čovjek) probodena srca«

Koliko li jako trpimo mi svećenici zbog našeg vlastitog zatajenja, zatajenja u našoj svećeničkoj službi te zatajenja i nedovoljnosti u našem svećeničkom životu! Trpimo što još uvijek nismo oni koji bismo željeli biti, koji bismo morali biti. Ali trpimo i zbog ravnodušnosti, duhovne tromosti i nevjernosti onih za koje nas je *Gospodin* postavio. Trpimo zbog toga što

se Kristova ljubav omalovažava i prezire. Trpimo zbog tolikog manjka poštovanja i razumijevanja naprama Gospodinovoj ljubavi u njegovoj riječi i u njegovim sakramentima, napose u presv. Euharistiji. Spoznajemo da se od nas traži zadovoljština i pokora i za naše vlastite grijehе i za grijehе drugih (usp. Heb 9, 7).

Tu nam je Srce Isusovo stalna opomena i poticaj. Gospodin je pružio veliku zadovoljštinu za grijehе svijeta. On stvara veću protutežu protiv grijehа. U svome Srcu koje ljubi, u svom poslušnom predanju Ocu sve do smrti na križu nadvladava on zlo i ostvaruje spas svijeta. Charles de Foucauld je kao rijetko tko vodio u pustinji život pokore i odricanja i kao rijetko tko posvetio se klanjanju presvetom Sakramentu. On nosi na svojim grudima znak utjelovljene ljubavi: Srce Isusovo, nad kojim stoji križ. I nad našim srcem mora stajati Kristov križ, tj. mora ga dovesti do savršenosti.

Nije bez razloga Karl Rahner² označio sutrašnjeg svećenika kao čovjeka s probodenim srcem, koje je »probodeno bezbožnošću egzistencije, ludošću ljubavi, bezuspješnošću, iskustvom vlastite bijede i duboke nesigurnosti, vjerujući da se jedino po takvom srcu posreduje snaga poslanja, da se autoritet službe, svaka valjana objektivnost riječi, svaka djelotvornost opus operatum sakramenata samo onda pretvaraju u događaj spasenja po milosti Božjoj ako dođu do čovjeka posredništvom tog neizrecivog središta jednog probodenog srca«.

I dalje nalazimo kod istog autora:

»Sutrašnji svećenik nalazi svoju vlastitu bit ako pogleda na Srce Gospodinovo. To je ono Srce koje je pustilo u sebe tamu svijeta, njegov grijeh. Srce koje je svoju bogonapuštenost sakrilo u Očeve ruke. Srce koje nije htjelo nikakve moći osim one praštajuće ljubavi. Srce koje je bilo probodeno i tako postalo izvorom svega Duha . . . To probodeno Srce mora sutrašnji svećenik susresti.«³

8. Štovanje Srca Isusova i svećenik kao čovjek Crkve

Krist i Crkva spadaju zajedno. Krist je Glava svoga Tijela, koje je Crkva (Kol 1, 18). Zato se nikad ne može reći: Krist da, ali Crkva ne. Tko rekne »da« Kristu, mora reći »da« i Crkvi, Crkvi kakva nam se konkretno predstavlja, našem papi, našem biskupu, našim svećenicima i đakonima, Crkvi grešnika i svetaca.

»Da« Crkvi kod svećenika jest potencirano i puno »sentire cum Ecclesia«, pače samo »sentire cum Ecclesia«. Svećenik ne može nikad opisati

² *Der Mann mit dem durchbohrten Herzen. Herz-Jesu-Verehrung und künftiges priesterliches Dasein, u: Knechte Gottes, Freiburg 1967, str. 126.*

³ Isto, Str. 129. sl.

svoj odnos prema Crkvi nečim kao radnim ugovorom ili odnosom namještenika. Krist ga je na jedinstven način privukao k sebi. Tako on sudjeluje i u Kristovoj ljubavi prema njegovoj Crkvi. Dapače, on mora djelovati *in persona Christi* kao Glave Crkve. Oni koji stoje vani identificiraju ga — i to ne krivo — na poseban način s Crkvom.

On zato i trpi kao nitko drugi, kad Crkvu pogrđuju, kad je progone i kad joj lažno pripisuju svaku vrstu opačine (usp. Mt 5, 11). On duboko trpi od toga, kad jedinstvo Crkve biva ugroženo. Rascijepljenost kršćanstva osjeća kao neposrednu osobnu bol.

Kako bi on kao čovjek Crkve mogao dobiti veću pomoć nego po pogledu na Srce svoga Gospodina, na Srce koje je probodeno da bi sebe dalo za svoje do zadnje kapi krvi i vode, tako da mnogi crkveni oci s pravom kažu: Crkva je izišla iz bočne rane Gospodinove. Kako svećenik ne bi dobio u neiscrpivoj ljubavi božanskoga Srca snage, da ne popusti nikakvom razočaranju i nikakvoj napasti na rezignaciju! Kako ne bi u neslomljenu predanju božanskog Srca volji Očevoj uvijek dobivao srčanost da pode za izgubljenom ovcom i da sve pridobije za Krista! Kako ga štovanje Srca Isusova ne bi sve više oblikovalo da bude *vir Dei et Ecclesiae!*

Dopustite mi da, upotrijebivši argumentum ad hominem, progovorim o još jednom svećeniku, za čiji je život i djelovanje Srce Isusa Krista imalo posebno značenje. Mislim ovaj put na svetoga Petra Kanizaja. Njegov apostolski rad za Crkvu, za njeno očuvanje i ponovno učvršćenje u Njemačkoj treba zahvaliti prije svega Srcu Isusovu. U osvrtu na svoj život izvješćuje on sam pred smrt, kako je u dobi od 28 godina u Rimu dobio od sv. Ignacija svoje poslanje za Njemačku. Potražio je sebi snagu u žarkoj molitvi u Petrovoj crkvi i poslije toga moli:

*Ti si mi, Gospodine, u svojim presvetim grudima otvorio svoje Srce, koje sam gledao pred sobom. Pozvao si me da pijem iz toga vrela. Trebao sam crpsti vode spasa iz toga izvora. Tada sam osjetio žarku želju da se iz njega razliju u mene struje vjere, ufanja i ljubavi. Zedao sam za siromaštvom, čistoćom i poslušnošću. Usudio sam se pristupiti Tvome presvetom Srcu i utažiti svoju žed iz njega. Na to si mi obećao jedno odijelo, koje mi je imalo pokriti голу dušu. Ono se sastojalo od tri dijela: mira, ljubavi i postojanosti.**

Dva dana prije posjeta Petrovoj crkvi, kad se vraćao s jedne audijencije kod pape, dobio je posebne milosti, o kojima izvješćuje u svojem »Testamentu«:

»Svidjelo se tada tvojoj beskrajnoj dobroti, vječni Svećenice, da primim veliku utjehu i osjećaj tvoje milosti. I sveti apostoli su blagoslo-

» Citirano prema KARL RICHSTÄTTER SJ, *Die Herz-Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters*, München n924, str. 279—280.

vili moje poslanstvo u Njemačku. . . . Ti, Gospodine, znaš, koliko i kako često si mi onoga dana stavljao na srce Njemačku, za koju sam želio živjeti i umrijeti.»¹

Možemo bez pretjerivanja reći da sv. Petar Kanizije ne bi postao drugim apostolom Njemačke bez štovanja Srca Isusova.

Ipak ne mogu ovo svoje razmatranje o štovanju Srca Isusova i svećeniku zaključiti a da ne spomenem izričito one od koje se zajedno s njegovim tijelom rodilo i njegovo srce. Nitko nije stajao tako blizu Srcu Isusa Krista, nitko nije njegovu ljubav tako shvatio i uzvratio, nitko nije postao toliko sličan probodenu Srcu Isusovu kao Srce Marijino, koje je bilo probodeno mačem (Lk 2, 35). Zahvaljujemo Bogu što je nama, i upravo nama svećenicima dao presvetu Djevicu Mariju — kako je formulirano u *Haurietis aquas*² — kao dar Srca Isusova nama ljudima. Ona, naša nebeska Majka, neka svojim uzorom i svojim zagovorom pomogne da Srce njezina božanskoga Sina bude opet sve više spoznato i ljubljeno i da štovanje Srca Isusova dovede do zdrave obnove našeg svećeničkog života i službe.

¹ = Nav. dj., str. 280.

² = AAS 48 (1956) 332.